

Palett för hållbara Norrliden

- En strategi för utvecklingsarbete

Palett för hållbara Norrliden – en strategi för utvecklingsarbete

Utvecklingsstrategin har sammanställts av stadsarkitektverksamheten på samhällsbyggnadskontoret på uppdrag av kommunfullmäktige via verksamhetsplan med budget för 2020.

Projektledare: Linda Almljung Törngren, planarkitekt

Styrgrupp: Magnus Juhlin, planchef, och Maria Houmann, stadsarkitekt.

Medverkande: HSB, Kalmar Energi, Kalmarhem, Kalmar Vatten, kommunledningskontoret, kultur- och fritidsförvaltningen, LW Fastigheter, omsorgsförvaltningen, Polisen, Rikshem, samhällsbyggnadskontoret, serviceförvaltningen, socialförvaltningen, två sysstrars församling och utbildningsförvaltningen.

Omslagsillustration: Oksana Salivon

Bilder: Egna foto eller unsplash.com om inget annat anges.

Kalmar 2024-04-04

Inledning

Palett för hållbara Norrliden exemplifierar hur ett område i Kalmar kommun kan utvecklas med fokus på hållbarhet i enlighet med Agenda 2030, FN:s 17 globala mål och Sveriges miljömål God bebyggd miljö.

En god livsmiljö där både natur och människa mår bra är grunden för vår välfärd. Den fysiska och sociala miljön hänger samman. Den byggda miljön påverkar människors levnadssätt och har därmed inverkan på invånarnas välmående. Arkitektur och gestaltning av olika platser berör alla varje dag och bidrar direkt till hur vi mår och trivs samt hur människor och samhälle fungerar. En väl gestaltad livsmiljö skapar goda förutsättningar för ett samhälle där alla kan må bra, känna tillhörighet och framtidstro.

Avsikten med denna strategi och det kommande utvecklingsarbetet är att styra den fortsatta planeringen, exploateringen och utvecklingen i Norrliden målmedvetet i en hållbar riktning. Utvecklingsstrategin inriktar sig främst på planering, samverkan, genomförande och förvaltning av den fysiska miljön. Satsningar på skolor, elevers resultat, civilsamhället och arbetet med demokratiska värderingar behöver pågå parallellt med utvecklingen av stadsmiljön. Även bekämpning av brottslighet, trångboddhet, boendesegregation och långtidsarbetslöshet behöver pågå parallellt.

I nordöstra Norrliden inklusive Norrliden centrum finns goda möjligheter till samverkan för att tillsammans uppnå globala, nationella och lokala mål om hållbar utveckling. Att fler aktörer samverkar och att de som berörs av det aktuella utvecklingsarbetet inkluderas är en utgångspunkt för att nå framgång i arbetet mot en hållbar framtid.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Mål 11 av 17: hållbara städer och samhällen. Illustration: FN/Regeringskansliet

Innehållsförteckning

Tillämpning	5
Målbild	6
Vision för hållbara Norrliden	6
Värden att förstärka och utveckla	8
Strategier och verktyg	11
1. Skapa tydliga och attraktiva stråk	12
2. Tydliggöra stadstruktur och identitet	14
3. Komplettera och förädla	16
4. Samverka för gemensamt ansvar	18
5. Applicera mångfaldsperspektivet	20
6. Möjliggöra för möten och kunskapsutbyten	22
7. Uppmuntra till rörelse	24
8. Främja hållbara resval	26
9. Tänka cirkulärt	28
10. Utforma med grönska	30
Checklista	32
Urbant	33
Inkluderande	36
Hälsosamt	39
Klimatsmart	41
Grönt	43

TILLÄMPNING

Palett för hållbara Norrliden är en utvecklingsstrategi som omfattar nordöstra Norrliden inklusive stadsdelens centrum samt delar av de kringliggande stadsdelarna: Bergavik, Björkudden och Björkenäs. Gestaltningen och utvecklingen av Norrlidsvägen och centrumområdet med samhällsservice har stor betydelse för hur väl stadsdelarna integreras med varandra. Avgränsningen är ungefärlig och tar utgångspunkt i de viljeriktningar och behov av utveckling som kommunen och nuvarande fastighetsägare ser i närtid.

Strategin vänder sig till kommunens olika förvaltningar och bolag, till nuvarande och framtida fastighetsägare samt andra aktörer som bidrar till att nordöstra Norrliden med omnejd utvecklas hållbart.

Visionen och värdena som presenteras ska ses som en målbild för den framtida livsmiljön som eftersträvas.

Strategierna och verktygen som föreslås talar om hur den framtida målbilden kan nås. De utgör idéer och förslag på vad som kan utvecklas och göras för att bidra till att visionen förverkligas och att platsens värden kan upplevas.

Checklistan som finns i slutet av strategin ska ses som en samtalsguide som syftar till att bjuda in till samtal om hållbar utveckling och vägleda utvecklingen av området målmedvetet. När projekt, idéer, evenemang eller samhällsplanering initieras ska checklistan ses som ett hjälpmedel för att stämna av om det tänkta arbetet går i linje med den önskvärda utvecklingen.

Bilden visar det ungefärliga området som utvecklingsstrategin arbetats fram för.

Vision för hållbara Norrliden

I Norrliden är vardagslivet smidigt med korta avstånd till service, handel och grönska. Det är enkelt att göra hållbara och hälsosamma val.

Livsmiljöerna kännetecknas av grönska, mångfald och korta avstånd. Det finns attraktiva, tillgängliga, trygga samt varierade offentliga och privata rum.

En blandning av olika typer av bostäder, service och handel nära varandra bjuder in till spontana möten i människors vardag.

Norrliden, Bergavik, Björkudden och Björkenäs är väl integrerade med varandra. Norrlidsvägen och parkstråket mot kusten knyter samman stadsdelarna.

Visionen har formats utifrån det som lyfts under utvecklingsstrategins framtagande. Ett fyrtiotal personer har deltagit i arbetet kring att utveckla nordöstra Norrliden med omnejd. Kommunens tidigare medborgardialoger, planering och viljeriktningar ligger till grund för visionen och utvecklingsstrategin.

Värden att förstärka och utveckla

Vision för hållbara Norrliden utgör målbilden för stadsutveckling i nordöstra Norrliden med omnejd.

Platsen har idag flera värden som med fördel kan utvecklas och förstärkas för att ge området en tydligare karaktär. Värdena har identifierats utifrån platsens förutsättningar och den viljeriktning som finns för området. De fem värdena ska vara synliga på platsen, både boende och besökare ska kunna uppleva värdena. Värdena bidrar till identitetskapandet av hållbara Norrliden.

Följande fem värden har identifierats:

- Urbant
- Inkluderande
- Hälsosamt
- Klimatsmart
- Grönt

Urbant

Inkluderande

Hälsosamt

Klimatsmart

Grönt

Urbant

“Lätt att nå, mycket att göra och härligt att vara.”

Norrliden är en del av Kalmar stad och ska utvecklas till en tät och trivsamt stadsmiljö. Utemiljö och bebyggelse ska utformas så att möten mellan människor främjas. Det ska finnas en blandning av olika typer av bostäder (byggnadstyper och upplåtelseformer), lokala verksamheter och service samt sociala och kulturella mötesplatser. Det ska finnas en mångfald av människor och olika anledningar till att vilja vistas i Norrliden.

Inkluderande

“Välkomnande och tillgängligt.”

Norrliden med omnejd ska vara inbjudande och tillgängligt för alla. Det ska finnas intresse och öppenhet för samarbete mellan olika aktörer och människor. De som bor eller använder en plats ska bjudas in till delaktighet i utvecklingen av miljön. Olika kön och åldrar ska finnas representerade för att miljön ska bli trygg för så många som möjligt. Det ska finnas ett gemensamt ansvar för att bostäderna är av god kvalitet och att boendemiljöerna är bra.

Hälsosamt

”Aktiviteter, rekreation och gemenskap.”

I Norrliden med omnejd ska det erbjudas goda möjligheter att ta hand om sin hälsa, såväl fysiskt som psykiskt. Det ska finnas bra möjligheter till vardagsmotion, närhet till natur och grönområden för välbefinnande och återhämtning. Samhällsservice, kultur och en omsorgsfullt gestaltad miljö (såväl inomhus som utomhus) ska bidra till ett gott liv på platsen. Samarbete och satsningar mellan de som planerar, förvaltar och använder området ska uppmuntras. Detta för att skapa engagemang, skaparlust och kunskap som bidrar till människors individuella utveckling. Vilket i sin tur ger förutsättningar för gemenskap, tillhörighet och en meningsfull fritid.

Klimatsmart

”Möjligt och lätt att göra rätt.”

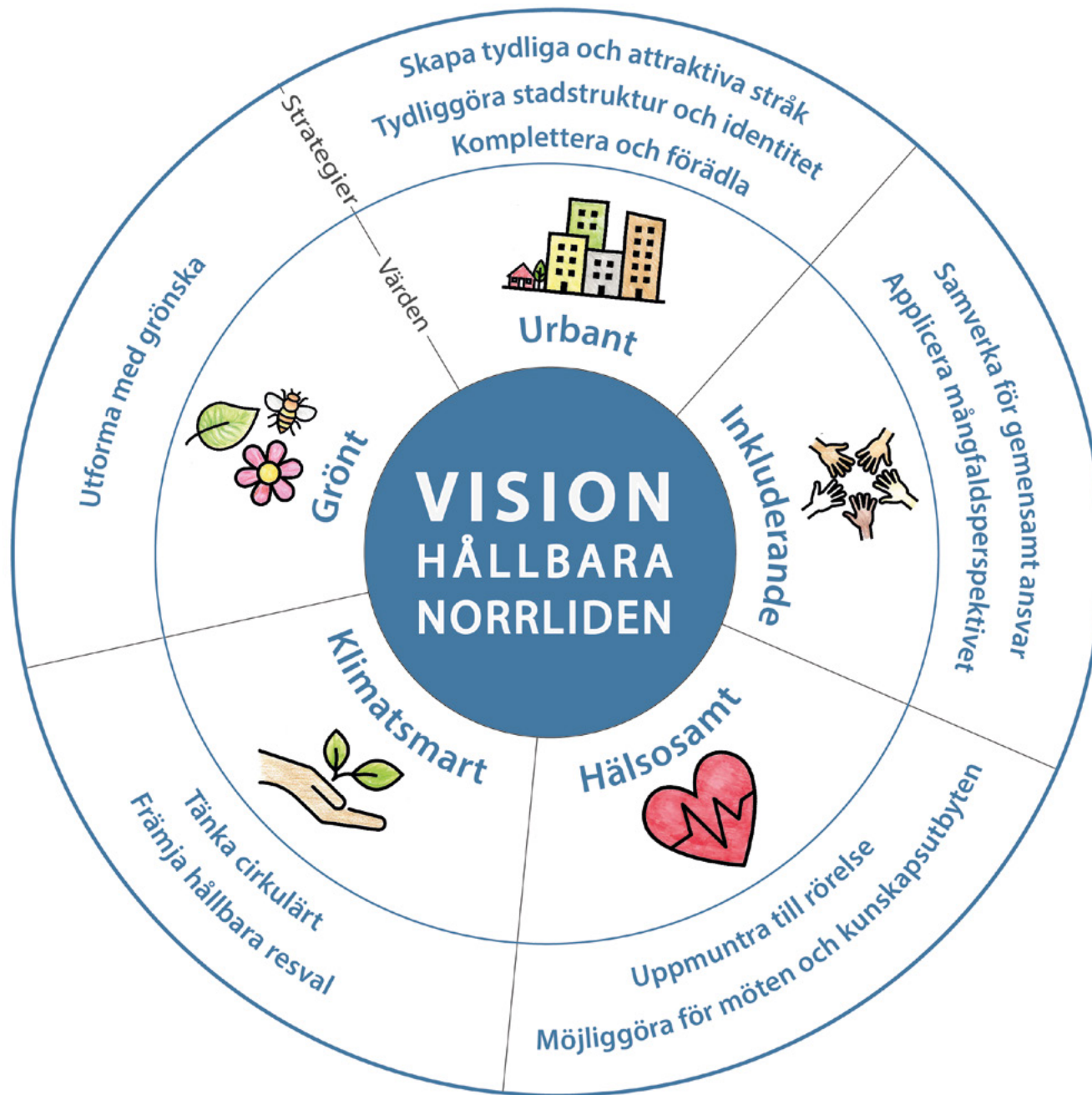
Vardagslivet ska upplevas smidigt genom att det erbjuds goda möjligheter att göra hållbara resval samt återvinna och återbruka produkter och material. Vid renovering och utveckling av området är resurssnåla materialval och transporter prioriterade. Boende och användare av platsen ska uppmuntras till självförsörjning av närodlat mat och ges möjlighet att lära sig mer om hur konsumtion, hållbara val och livsstil kan bidra till minskad klimatpåverkan.

Grönt

”Bra för människa och miljö.”

Promenad- och motionsslingor ska länka samman gårdar, parker, natur och kust med varandra. Genom grönskande innergårdar, torg, gaturum, fasader, tak samt gång- och cykelvägar erbjuds en mångfald av miljöer och ett grönt helhetsintryck som bidrar till områdets attraktivitet. De gröna rummen ska vara multifunktionella så att de utformas på ett sätt som stödjer ekosystemtjänster och människors behov av rörelse, återhämtning och upplevelser.

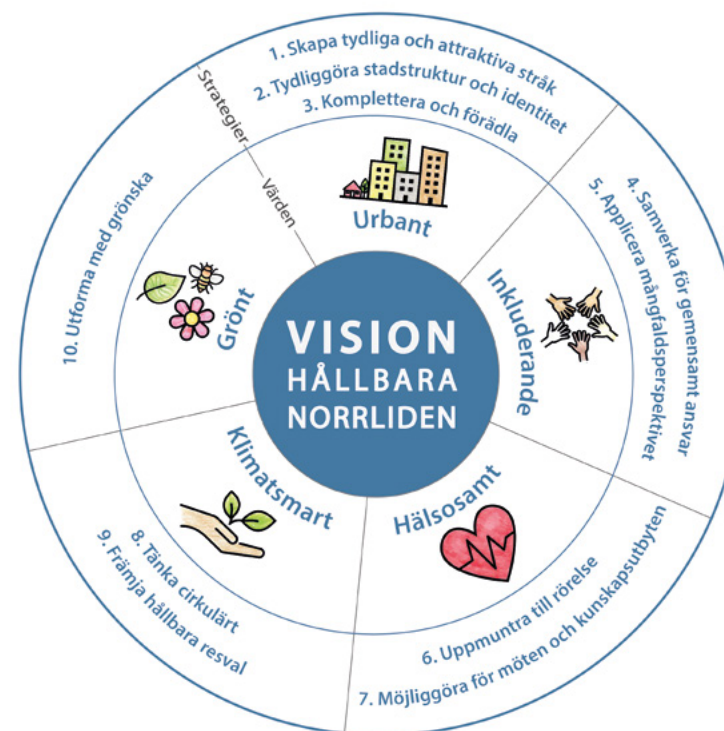

STRATEGIER OCH VERKTYG

Strategierna och verktygen bidrar till att Norrlidens målbild kan förverkligas. De beskriver hur visionen och värdena kan förstärkas och synliggöras.

Det finns totalt tio strategier. Strategierna har grupperats efter vilket av de fem värdena de bedöms bidra mest till. Strategierna bidrar till att förstärka flertalet värden.

Varje strategi innehåller ett antal verktyg som ger konkreta förslag på hur hållbar utveckling och de fem formulerade värdena kan uppnås. Verktygen presenteras i punktform. Några verktyg är av mer generell karaktär och andra är knutna till en specifik plats eller ett tema. Till strategierna finns även bilder och illustrationer för att inspirera och fungera som idékatalog.

1. Skapa tydliga och attraktiva stråk

Stadsstrukturen behöver vara tydlig. Det ska finnas en hierarki där stråk till större målpunkter tydligt framträder. Det ska gå att urskilja vilka vägar, gång- och cykelvägar som är huvudstråk och leder till större målpunkter samt andra delar av staden. Samtidigt ska det finnas en variation av olika färdvägar och sömlösa övergångar mellan huvudstråk och andra mer lokala stråk. Det ska vara enkelt att förflytta sig till fots, med cykel och kollektivtrafik.

God orienterbarhet ökar förutsättningen för gemensamma flöden och spontana möten mellan olika grupper i samhället. Orienterbarhet är en viktig aspekt i stadsutvecklingen eftersom möjligheten att förflytta sig och använda stadens miljöer varierar mellan individer och över tid.

VERKTYG:

- 1.1 Skapa tydliga och attraktiva stråk som bjuder in till vistelse eftersom människors närvaro utgör en grund för trygghet, vilket i sin tur leder till att fler människor kan använda och vistas i stadsmiljön.
- 1.2 Använd Jan Gehls 3-sekundersregel som ger detaljrikedom och variation i bebyggelse och utemiljöers utformning. Detta för att locka gåendes nyfikenhet. Något nytt ska upplevas var tredje sekund som en människa rör sig till fots i en stadsmiljö. Exempel på detta kan vara variation i fasdamaterial, husliv, vegetation eller konst.
- 1.3 Omsorgsfull gestaltning och skyltning av stråk och platser gör det lättare att orientera sig i stadsrummet. Ett stråk med enhetlig gestaltning ökar tydligheten och läsbarheten.

VÄRDE: URBANT

- 1.4 Möjliggöra alternativa färdvägar, vilka väljs utefter den egna individens preferenser, bidrar till ökad säkerhet, trygghet och fler upplevelser.
- 1.5 Utveckla gång- och cykelvägar för att skapa närhet och stärka samband till kusten och dess omgivningar samt bjuda in till social interaktion och rörelser mellan stadsdelar.
- 1.6 Belysning ska planeras och utföras ur ett helhetsperspektiv där både funktion och gestaltning utifrån människors upplevelser tas i beaktning. Bra belysningsplanering förbättrar tillgängligheten till viktiga målpunkter, förstärker den upplevda tryggheten och ökar livskvaliteten för de som använder det offentliga rummet under dygnets mörka timmar.
- 1.7 Omvandla Norrlidsvägen till ett stadsmässigt huvudstråk för alla trafikslag. Publika verksamheter och entréer i byggnaders bottenplan samt trottoarer och cykelvägar skapar förutsättningar för ett levande gaturum. En huvudgata som stödjer stadslivet och fungerar som ett inkluderande offentligt rum bidrar till attraktivitet och trygghet.

Boberggatan i Stockholm visar ett exempel på hur en huvudgata kan utformas för att tillgodose olika trafikanters behov och tillföra ekosystemtjänster.

De nya radhusen i Drottninghög i Helsingborg har entréer mot det enhetligt utformade gång- och cykelstråket.

Båthusparken i Stockholm erbjuder möblemang att sitta och leka på längs med gångstråken, gestaltningen bidrar till en attraktiv miljö. Bildkälla: Stockholm stad.

Stråket i Västra hamnen i Helsingborg utgör exempel på ett tydligt gång- och cykelstråk. Enhetliga material och färger ger stråket en egen karaktär och gör det lätt att följa.

Under dygnets mörka timmar kan belysning ge trygghet och god orienterbarhet. Gång- och cykelvägen genom Brunnsberg har en gestaltning som ger karaktär till stråket.

Längs Lövängsgatan i Norra Djurgårdstaden finns gröna stråk som tar hand om dagvatten och ger gatan ett eget uttryck. Bildkälla: Lennart Johansson, Stockholm stad.

2. Tydliggöra stadsstruktur och identitet

Norrliden är en del av Kalmar stad och ska utvecklas till en trivsamt stadsmiljö. En välplanerad stadsstruktur främjar trivsel och livskvalitet. Strategin handlar om hur Norrlidens bostadskvarter som idag karakteriseras av stora, öppna och odefinierade rum kan utvecklas. Stadsrummen ska vara tillgängliga och det ska tydligt framgå hur olika platser kan användas.

Hur stadstrukturen är formad och hänger samman påverkar orienterbarhet, trygghet och närhet till olika målpunkter såsom förskola, skola, matvarubutik, lek- och badplatser i omgivningen.

Följande aspekter bidrar till att öka stadsdelens täthet och attraktivitet: en blandning av byggnadsformer, olika sorters utomhusytor, flexibilitet, mänsklig skala, gångvänlighet, en känsla av inflytande och platsidentitet, ett behagligt mikroklimat, ett mindre koldioxidavtryck och större biologisk mångfald.

VERKTYG:

- 2.1 Tydliggör och avgränsa utemiljöer och mellanrum i mindre enheter som utformas för olika funktioner och aktiviteter. Skapa rumslighet på en plats med hjälp av bebyggelse och vegetation. En utformning och gestaltning som visar vad platsen kan användas till förenklar, vägleder och bjuder in till vistelse.
- 2.2 Planera och utforma mellanrummen så de fylls av aktiviteter och människor så att platsen upplevs som intressant och trygg.

VÄRDE: URBANT

- 2.3 Utveckla entréplatser för att ge god orientering och tydliggöra övergångar mellan stråk och platser. Exempelvis kan entréer till parken utvecklas till välkomnande platser som är omsorgsfullt utformade, ger information och inspirerar till vistelse eller vidare färd till andra platser.
- 2.4 Dela upp parkeringsytor i mindre enheter för att bjuda in till en mer attraktiv och varierad stadsbild.
- 2.5 Gestalta offentliga rum välkomnande och universellt för att inkludera alla, oavsett psykisk och fysisk förmåga.
- 2.6 Identitetsskapande utformning av miljöer och byggnader sätter prägel på och bidrar till en unik karaktär samt god orienterbarhet.
- 2.7 Framhäva områdets matkultur och kulturella mångfald genom att möjliggöra olika typer av matbutiker, restauranger, marknadsplatser och barer.
- 2.8 Utforma mjuka övergångar mellan privata och offentliga rum, det ska finnas halvprivat och halvoffentliga zoner däremellan. De halvprivata och halvoffentliga rummen är betydande för hur människor integrerar i vardagen.

Identitetskapande och inbjudande halvprivata rum mellan de privata bostäderna. Bildkälla: Stockholm stad

Belysningen vid Clemenstorget i Lund bidrar dels till trygghet, dels till att ge platsen en unik karaktär.

Ett offentligt rum lekfullt gestaltat i en mänsklig skala, norra Sorgenfri i Malmö.

Bobergsskolan i Stockholm ligger intill skog och natur. Utemiljön är kreativt utformad och utrustad med många olika lekredskap. Bildkälla: Stockholm stad

Båthusparken i Norra Djurgårdsstaden ger plats för lek och rörelse, men även olika sittmöjligheter för både samvaro och enskildhet. Bildkälla: Kasper Dudzic

En platsbildning utmed ett allmänt stråk som med sin gestaltning vägleder och bjuder in till vistelse, centrala Växjö.

3. Komplettera och förädla

Komplettera och förädla handlar om att utgå från befintliga värden på platsen och komplettera med nytt för att öka mångfalden och attraktiviteten i området. Strategin handlar också om att skapa en täthet och närhet genom att öka antalet människor som bor, arbetar och besöker området. Detta skapar i sin tur underlag för mer service- och handelsfunktioner.

VÄRDE: URBANT

VERKTYG:

- 3.1 Komplettera området med bostadstyper, upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar som inte finns i området idag för att erbjuda ett mer varierat bostadsutbud, minska trångboddhet och bidra till en socialt balanserad population.
- 3.2 Förtäta och utveckla befintlig bebyggelse för att möjliggöra fler funktioner då det skapar tillgänglighet och närhet till aktiviteter, arbetsplatser, kommersiell service och olika grönområden.
- 3.3 Skapa en blandning av funktioner i nya bebyggelsekvarter för att skapa närvaro som ger trygghet och trivsel.
- 3.4 Bjud in till dialog så att de människor som bor och använder miljön kan vara delaktiga i det som görs och deras behov utgöra grunden för de förändringar som planeras och sker.
- 3.5 Öppna upp och aktivera bottenvåningar mot allmänna platser och stråk i syfte att skapa tilltalande, trygga och intressanta miljöer att vistas i och färdas genom.
- 3.6 Utforma bebyggelsen i centrum som ett landmärke vilket stärker identiteten.
- 3.7 Gestalta och placera entréer och uteplatser så att de bjuder in till vistelse och kan bidra till ökad social kontroll.
- 3.8 Utveckla och öka kunskapen om platsens olika kulturer och omgivande miljöer för att skapa intresse och stolthet kring miljön.

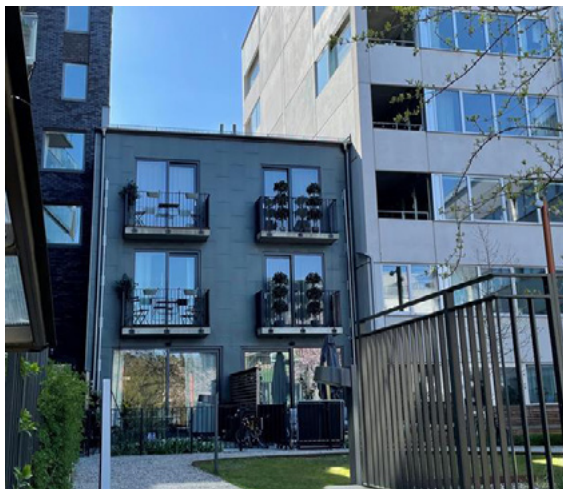
Den äldre bebyggelsen i Köpenhamn har kompletterats med en ny byggnad med ett modernare uttryck.

I Rosengård finns bokaler, verksamheterna i bottenvåningarna bidrar till attraktivitet och bjuder in till möten.

En medveten gestaltning och bebyggelseutveckling kan ge en plats identitet och karaktär. Illustration: LINK Arkitektur

Bilden visar bebyggelsekomplettering som skapar variation i höjd, Stockholm.

Bilden visar ett multifunktionellt stråk som tar hand om dagvatten och bidrar till något att titta, leka och sitta på.

Superkilen i Köpenhamn är ett offentligt rum som ger platsen en unik karaktär. Bildkälla: Daniele Salutari

4. Samverka för gemensamt ansvar

Strategin handlar om att alla aktörer som planerar, utvecklar, använder och förvaltar den fysiska miljön behöver ta ett gemensamt ansvar för att utvecklingen ska vara hållbar. För att en miljö ska upplevas trygg och tillit ska finnas behövs samverkan och delaktighet mellan de som ansvarar för utformning samt underhåll och de som använder miljöerna. När de som bor och använder miljön varit med och utformat den så tenderar delaktigheten leda till stolthet och en vilja att sköta om platsen.

VERKTYG:

- 4.1 Etablera ett forum för kontinuerlig dialog och samverkan mellan fastighetsägare för att tillsammans skapa en god livsmiljö.
- 4.2 Dialog mellan myndigheter och civilsamhällets aktörer för att vara lyhörd för de behov som finns.
- 4.3 Samarbeten mellan skolor, föreningar, studieförbund och daglig verksamhet för att bygga relationer och utvecklas.
- 4.4 Platsbaserad samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och medborgare i syfte att bekämpa utanförskap, skapa tryggare bostadsområden och stärka det lokala näringslivet.
- 4.5 Synliggöra och informera om aktiviteter och ge möjlighet till delaktighet för att nå ut till boende och besökare.
- 4.6 Etablera ett gemensamt ”Resursens hus” i syfte att bidra till en mer cirkulär ekonomi och skapa en känsla av social gemenskap i området. I ett resursens hus kan olika former av återbruk, återanvändning, utlämningar från e-handel, matkassar och mobilitetslösningar på kvartersnivå finnas.
- 4.7 Erbjuder lokaler som ideella verksamheter och föreningar kan använda, eftersom detta skapar förutsättningar för social interaktion och en levande stadsmiljö.
- 4.8 Utveckla utemiljöer i samverkan mellan de som berörs för att skapa delaktighet och en trivsamt miljö som utgår från boendes intressen och behov.
- 4.9 Kontinuerligt underhåll av utemiljöer då det signalerar att miljön tas om hand och att området upplevs attraktivt.
- 4.10 Se över befintlig grönska och belysning i syfte att skapa en trygg och attraktiv miljö att vistas i.
- 4.11 Utforma fasader med medveten placering av fönster, entréer och uteplatser i syfte att skapa en attraktiv och trygg miljö.
- 4.12 Prioritera god fasadutformning som möjliggör uppsikt och social kontroll där bebyggelse möter större parkeringsplatser, skolområdet och den större parken.

VÄRDE: INKLUDERANDE

Färgglad lekmiljö med olika lek-och sittmöjligheter, Malmö.

Möjlighet att aktivt delta och skapa i en gemensam miljö.

Möjlighet till odling skapar utrymme för samvaro och kunskapsutbyte.

En utemiljö som bidrar till att skapa en trygg och attraktiv plats att vistas på, Kalmar.

Fasadens bottenplan innehåller verksamheter som aktiverar kanten utmed en parkeringsplats.

**INGEN SKA LÄMNAS
UTANFÖR**

Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen.

5. Applicera mångfaldsperspektivet

Strategin ska bidra till att olika människors behov uppmärksammas och finns med i planering och utformning av stadsmiljön. Att ha ett mångfaldsperspektiv innebär att se skillnader som positiva resurser. Miljöer ska kunna förstås och användas av så många som möjligt. Universell utformning ska alltid tillämpas.

VÄRDE: INKLUDERANDE

VERKTYG:

- 5.1 Applicera ett inkluderande arbetssätt när miljöer i området utvecklas. Informera och bjuda in boende och företag till dialog och deltagande. Följande arbetssätt kan användas: definiera gruppen, undersöka platsen genom gåturer, se möjligheterna, ange reglerna, skapa tillsammans och ta tillvara.
- 5.2 Ta till vara på lokal kunskap. Engagera boende i stadsdelen för att tillsammans med fastighetsägare, kommunen och konstnärer utveckla och framhäva stadsdelens kvaliteter och mångfald. På så sätt stärks områdets identitet och människor kan känna stolthet över sin miljö.
- 5.3 Riktade inbjudningar till flickor, kvinnor, barn och äldre för att tillgodose deras behov och intressen när stadsdelen utvecklas.
- 5.4 Forma riktade projekt och söka ekonomiska medel för insatser som bidrar till att öka den sociala hållbarheten ur ett lokalt perspektiv.
- 5.5 Sträva efter att möjliggöra olika hyresnivåer för en mångfald av företag, verksamheter och hushåll.
- 5.6 Gestalta och utveckla befintliga gång- och cykelvägstunnlar i syfte att skapa trygghet och attraktivitet.
- 5.7 Purple Flag-certifiera stadsdelens centrum genom platsutveckling i samverkan, för bättre och tryggare kvällsupplevelser. Detta för att stärka platsens varumärke och attraktionskraft.

Bjud in de som berörs till att medverka i den utveckling som planeras.

Lekplatsen "Prinsessor och drakar" har utvecklats tillsammans med mellanstadieelever.

Rikta inbjudningar till barn, flickor, kvinnor och äldre i syfte att tillgodose deras behov och intressen.

Gång- och cykelvägstunnel som ungdomar varit med och gestaltat i Åmål.

Närhet och tillgång till en toalett är för en del avgörande för att kunna vistas på en plats, Helsingborg.

Rymliga och universellt utformade toaletter för ökad tillgänglighet, Helsingborg.

6. Möjliggöra för möten och kunskapsutbyten

Strategin handlar om att öka förutsättningarna för delaktighet, stärka sociala kontakter och möjliggöra kunskapsutbyten. En mix av olika aktiviteter och möjligheter till att få nya kunskaper ger goda förutsättningar för att alla människor, på lika villkor ska erbjudas en aktiv och meningsfull vardag.

VÄRDE: HÄLSOSAMT

VERKTYG:

- 6.1 Nyttja kommunens befintliga ”Mötesplats Norrliden” som skyltfönster och för möten och aktiviteter.
- 6.2 Öka samverkan över generationsgränser för att bidra till erfarenhetsutbyte, trygghet och skapa goda relationer individer emellan.
- 6.3 Utforska områdets utemiljöer tillsammans (skola eller föreningar, barn och vuxna), i syfte att lära känna sin närmiljö. Detta kan bidra till att fler hittar och får intresse för de platser som finns i omgivningarna.
- 6.4 Utveckla och utforma lärande miljöer som möjliggör för grundskola och universitetet att använda närmiljöer som läromedel och testbäddar till exempel inom forskning.
- 6.5 Erbjuder odlingslotter (alternativt del av växthus) eftersom de möjliggör till sociala sammanhang, kunskap kring kretslopp och självförsörjning.
- 6.6 Möjliggör för anordnande av temporära och återkommande evenemang så att det finns god beredskap när initiativ tas. Till exempel elanslutning, toaletter, sittplatser med mera.
- 6.7 Skapa återkommande evenemang som till exempel Norrlidsfesten.
- 6.8 Passa på att uppmärksamma nya eller utvecklade miljöer och byggnader genom att ordna tillfälliga event och invigningar.
- 6.9 Erbjuder kulturella matupplevelser som kan bidra till områdets attraktivitet och generera besökare utifrån.
- 6.10 Erbjuder attraktiva och värdeskapande former av frivilliga arbetsinsatser för att skapa delaktighet och inkludering.

Biodlingsprojekt som möjliggör för grunskola att använda närmiljön som läromedel. Bildkälla: Stockholm stad

Norrlandsfesten är ett exempel på ett uppskattat evenemang.

Exempel på mötesplats där människor träffas genom det gemensamma intresset för odling.

Bokskåpet tillgängliggör böcker, kunskap och historier. Bildkälla: Stockholm stad

Utemiljön vid mötesplats Norrliden kan gestaltas i syfte att tydliggöra entrén och skapa en platsidentitet. Bild: Oksana Salivon

Ambitionen med Resursens hus i Helsingborg är att stötta en mer cirkulär ekonomi, minska avfall och skapa en känsla av social gemenskap.

7. Uppmuntra till rörelse

Strategin handlar om att skapa förutsättningar för en god fysisk hälsa och välbefinnande. Folkhälsan är en av vår tids stora utmaningar. De största folkhälsoproblemen är tydligt kopplade till att vi rör oss för lite. Speciellt barn och unga behöver röra sig för att må bra. Det är viktigt för bland annat kroppen, hjärnan och sömnen. Hur den byggda miljön är utformad har betydelse för hur fysiskt aktiva vi är i vår vardag.

VÄRDE: HÄLSOSAMT

VERKTYG:

- 7.1 Utforma utemiljöer universellt så att personer, oavsett fysisk och psykisk förmåga, kan använda dem.
- 7.2 Utveckla promenadslingor som förbinder rekreations- och mötesplatser i olika stadsdelar med varandra. Detta för att skapa närhet och bidra till att människor från olika bostadsområden kan mötas.
- 7.3 Informera och skylta upp nya och befintliga stråk för att bidra med god orienterbarhet och skapa nyfikenhet.
- 7.4 Utveckla och rusta upp lekmiljöer för att ge möjlighet till barns fria lek, det är genom att leka som barn tar sig an världen och gör den begriplig.
- 7.5 Skapa fler sittmöjligheter och platser för vila och återhämtning för att erbjuda en miljö som tilltalar och kan nyttjas av fler människor.
- 7.6 Utveckla multiarenan och dess omgivning med bland annat belysning så att platsen kan användas under fler av dygnets timmar och människor i olika åldrar.
- 7.7 Skapa förutsättningar för att ett gym ska kunna etableras i området, vilket uppmuntrar till fysisk aktivitet och möten.
- 7.8 Möjliggör utegym, slingor och aktivitetsområden för rörelse.

Utemiljö som gestaltats för att uppmuntra till träning.

Lekplats som lockar till aktivitet och rörelser, Malmö.

Ett offentligt rum som kompletterats med pallar som erbjuder sittmöjligheter alternativt bjuder in till rörelse och lek.

Bänk gestaltad av Ellen Ehk i ett projekt som kallas "Bänkarnas stad" i Värnamo kommun. Fotograf: Alin Popescu

En enhetligt gestaltad plats som erbjuder vila och återhämtning samt ger karaktär till platsen.

Gatans gestaltning erbjuder en miljö för både aktivitet och paus i stadsmiljön.

8. Främja hållbara resval

Strategin syftar till att främja hållbara resval och färdmedel såsom kollektivtrafik, gång och cykel. Det ska vara enkelt och sömlöst att förflytta sig till fots, med cykel och kollektivt. Gång- och cykelvägar ska vara gena och upplevas attraktiva.

Det ska även finnas lösningar som underlättar delning och gemensamt ägande av energisnåla transportfordon.

VERKTYG:

- 8.1 Möjliggöra mobilitetshubbar och delningstjänster för att erbjuda hållbara resval och till exempel minska behov av att äga egna fordon.
- 8.2 Gång- och cykelvägar ska vara tydliga, trygga, funktionella och tilltalande för att så många människor som möjligt ska välja att gå och cykla.
- 8.3 Utrymmen för att förvara och parkera cyklar, rullstolar, barnvagnar ska lokaliseras nära entréer och målpunkter för att underlätta användning av dessa.
- 8.4 Cykelparkeringar ska placeras nära entréer och andra målpunkter samt utformas med god standard. Det ska vara möjligt att låsa fast ramen och cykelparkeringarna ska vara väderskyddade.
- 8.5 Busshållplatser nära bostäder och större målpunkter samt hög turtäthet bidrar till en attraktiv kollektivtrafik, som i sin tur kan minska behovet av att äga en egen bil.
- 8.6 Busshållplatser ska utformas utifrån ett trygghetsperspektiv. Hållplatserna ska gå att överblicka och ge skydd för att så många människor som möjligt ska uppleva att det är tryggt och trivsamt.
- 8.7 Gemomföra så kallade mobility management-åtgärder (MM) i syfte att främja hållbara resval genom att förändra resenärers attityder och beteende. Ambitionen är att påverka valet av färdmedel innan resan har börjat.
- 8.8 Utforma närområdet så att det finns rörelsefrihet för barn eftersom de är beroende av sin närmiljö för att utvecklas och växa som individ.

VÄRDE: KLIMATSMART

De målade vågorna bidrar till nyfikenhet och påminner om närhet till Kalmarsund.

Olika typer av cyklar ska kunna ta sig fram och förvaras i närhet av den egna bostaden.

Gång- och cykelstråk ska vara universellt utformade för att tillgodose människors olika behov.

Beteendepåverkande åtgärder syftar till att ändra resenärers attityder och tankesätt.

En hållplatsmiljö med väderskyddad cykelparkering där cykelns ram kan låsas fast och det finns möjlighet att pumpa cykeldäcken.

Ner- och uppfarten till cykelgaraget vid Linnéuniversitetet har en central placering och tydlig utformning.

9. Tänka cirkulärt

Strategin syftar till att implementera ett cirkulärt tankesätt och beteende när det kommer till planering, inköp och val av material, varor och tjänster. Att applicera ett livscykelperspektiv innebär att miljöpåverkan som uppstår under en produkts livslängd ska tas i beaktning. Material som håller över tid och är lätta att sköta om ska prioriteras.

VERKTYG:

- 9.1 Prioritering och utvärdering av cirkulära alternativ ska alltid göras i syfte att skapa medvetna och hållbara val.
- 9.2 Planering av drift och underhåll ska lyftas tidigt i byggprocesser i syfte att skapa medvetenhet kring de val som görs.
- 9.3 Vid upprustning av utemiljöer och byggnader ska miljövänliga och resurseffektiva material användas för att minimera klimatavtrycket. Material ska vara hållbara över tid då det skapar mindre behov av renovering och underhåll.
- 9.4 Uppmuntra innovativ teknik som främjar hållbar hantering av vatten, energi med mera.
- 9.5 Vid upprustning av befintliga byggnader ska möjligheter till energi-effektivisering bejakas.
- 9.6 Maximera användning av genomsläppliga material för att undvika stora hårdgjorda ytor. Detta för att bidra till ett gott lokalklimat och god hantering av dagvatten.
- 9.7 Det ska finnas möjlighet att testa olika material och produkter i området i syfte att lära sig mer om klimatpåverkan och skapa utrymme för innovation.
- 9.8 Det ska vara enkelt att återvinna och lämna avfall lokalt för att bidra till ett resurseffektivt kretslopp. Det ska även finnas lokaler och sammanhang som bidrar till cirkulär konsumtion och återbruk. Boende ska inkluderas i planering av återbruk för att skapa medvetenhet och öka kunskap samt intresse för ett hållbart samhälle.
- 9.9 Uppmuntra till återanvändning och återbruk genom att exempelvis ordna lekfulla miljöer och tävlingar som bidrar till intresse för att öka den egna graden av återbruk och återanvändning.
- 9.10 Möjliggöra delning av verktyg och tjänster i syfte att skapa sociala sammanhang och minska behovet av eget ägande.

VÄRDE: KLIMATSMART

Träprodukter binder kol och när trä väljs istället för andra byggmaterial fasas utsläppsintensiva processer ut.

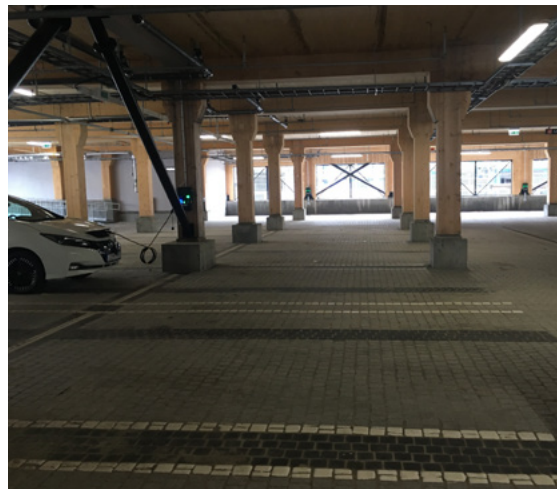
Betongen på den här platsen släppte ut 20 procent mindre koldioxid vid tillverkningen än vanlig betong.

Exempel på återanvändning och återbruk av material och prylar.

Konst som väcker tankar kring återvinning och hållbar konsumtion.

Mobilitetshus är uppfört med en stomme i trä och bottenvåningen byggd av betongplintar och återanvänd gatsten.

På de övre våningsplanen i mobilitetshuset har asfalten tillverkats av bland annat spill från mattor.

10. Utforma med grönska

Strategin handlar om att synliggöra grönska och införliva grönt i utformning av miljöer och bebyggelse. Det ska finnas en variation av ordnade och naturliga grönområden eftersom dessa bidrar till god hälsa och välbefinnande.

Vårt samhälle är beroende av biologisk mångfald, fungerande ekosystem och leverans av ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Naturen, med dess biologiska mångfald, är grunden för människans existens.

Parker, natur och grönområden ger oss hållbara och naturbaserade lösningar som skyddar mot översvämningar, mildrar värmeböljor, renar luft och dämpar buller. Naturen ger oss sådana lösningar gratis, vilka kan vara svåra att skapa på konstgjord väg.

Aktörer som planerar, förvaltar och utformar samhället behöver inkludera ekosystemtjänster i sin planering. Vi är alla en del av jordens ekosystem. Alla spelar en viktig roll för att ha kvar miljöer där människor, djur och växter kan fortsätta leva.

VERKTYG:

- 10.1 Utveckla grönskande och trygga mötesplatser som exempelvis parker, naturområden, gröna bostadsgårdar och stadsodling som kan bidra till spontana möten. Vilket i sin tur skapar relationer mellan människor och i förlängningen stärker den sociala hållbarheten.
- 10.2 Minimera andelen hårdgjorda ytor och använd vegetation i så stor utsträckning som möjligt. Gröna väggar och tak med mera bidrar till en god ljudnivå och luftkvalitet samt ett grönt visuellt helhetsintryck.

VÄRDE: GRÖNT

- 10.3 I utvecklingen av området ska tumregeln 3-30-300 användas för att säkerställa att det finns tillräckligt med grönska i stadsmiljön.
- 10.4 Parken i Norrliden ska fortsätta utvecklas som ett större sammanhängande grönområde och som mötesplats för hela kommunens invånare och besökare.
- 10.5 Tillför blommor, fruktträd och grönska i så stor utsträckning som möjligt då det bidrar till en variationsrik och inbjudande miljö för människor och insekter. Detta är särskilt viktigt i stadsdelens centrum för att skapa en attraktiv och trivsamt plats som människor lockas till och vill vistas på.
- 10.6 Utforma entréplatser med mycket grönska eftersom det bidrar till människors välbefinnande och ett synligt grönt intryck.
- 10.7 Bevara ekosystemtjänster och komplettera där det är möjligt.
- 10.8 Synliggör, samla och använd dagvatten (regn- och smältvatten) som inslag i stadsmiljön. Dagvattnet bör även användas till bevattning.

Exempel på odling och insektshotell i stadsmiljö.

Ekosystemtjänster indelade efter fyra funktioner.

Flerbostadshus Bosco Verticale i Milano.

Exempel på multifunktionell park, mötesplats och dagvattenhantering i Köpenhamn.

Exempel på dagvattenhantering som inslag i stadsmiljön. Bildkälla: Stockholm stad.

Exempel på hur dagvatten kan omhändertas i aktivitetsparken i Norrleden.

CHECKLISTA

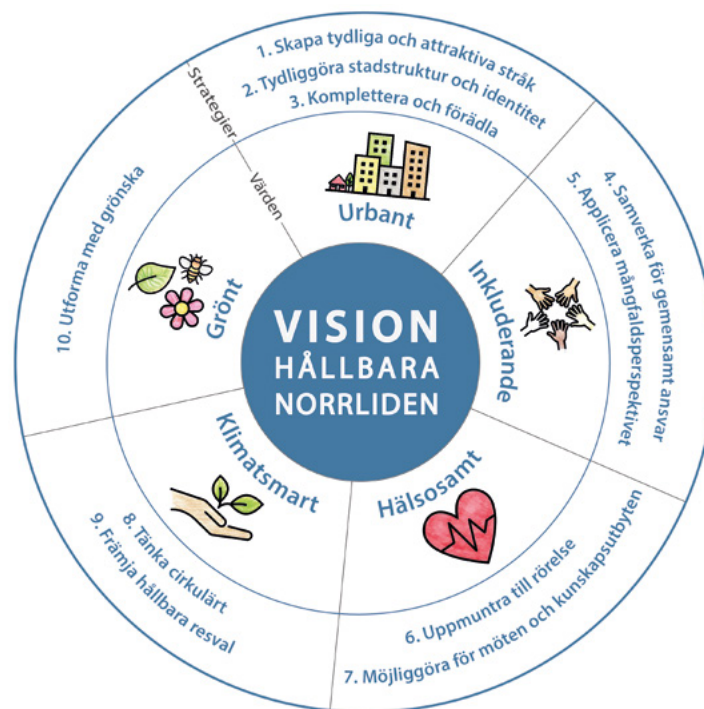
Denna utvecklingsstrategi har sammanfattats i en checklista som syftar till att bjuda in till samtal och vägledning för att på ett målmedvetet sätt leda utvecklingen i en hållbar riktning.

Dialog och samverkan är självklara ingredienser i utvecklingen av Norrliden stadsdelscentrum med omgivande stadsdelar. Att flera aktörer samverkar och att de som berörs av det aktuella utvecklingsarbetet inkluderas är en utgångspunkt för att nå framgång i arbetet mot en hållbar framtid.

I checklistan kan varje verktyg kommenteras och anteckningar göras. Längst ut till höger går det att kryssa i om den tänkta åtgärden, utvecklingen eller projektet bidrar till att den gemensamma målbilden för området kan uppnås.

Bedömningskategorierna som ska användas följande:

- Positivt
- Neutralt
- Negativt

Checklista - Urbant

Strategi 1 - Skapa tydliga och attraktiva stråk

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
1.1	Skapa tydliga och attraktiva stråk som bjuder in till vistelse	
1.2	Använd Jan Gehls 3-sekundersregel som ger detaljrikedom och variation.	
1.3	Omsorgsfull gestaltning och skyltning av stråk och platser.	
1.4	Möjliggöra alternativa färdvägar.	
1.5	Utveckla gång- och cykelvägar för att skapa närhet och stärka samband.	
1.6	Belysning ska planeras och utföras ur ett helhetsperspektiv.	

Checklista - Urbant

Strategi 2 - Tydliggöra stadsstruktur och identitet

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
2.1	Tydliggör och avgränsa utemiljöer och mellanrum i mindre enheter.	
2.2	Planera och utforma mellanrummen.	
2.3	Utveckla entréplatser.	
2.4	Dela upp parkeringsytor.	
2.5	Gestalta offentliga rum välkomnande och universellt.	
2.6	Identitetsskapande utformning av miljöer och byggnader.	
2.7	Framhäva områdets matkultur och kulturella mångfald.	
2.8	Utforma mjuka övergångar mellan privata och offentliga rum.	

Checklista - Urbant

Strategi 3 - Komplettera och förädla

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
3.1	Komplettera området med bostadstyper, upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar.	
3.2	Förtäta och utveckla befintlig bebyggelse.	
3.3	Skapa en blandning av funktioner i nya bebyggelsekvarter.	
3.4	Bjud in till dialog.	
3.5	Öppna upp och aktivera bottenvåningar.	
3.6	Utforma bebyggelsen i centrum som ett landmärke.	
3.7	Gestalta och placera entréer och uteplatser.	
3.8	Utveckla och öka kunskapen om platsens olika kulturer och omgivande miljöer.	

Checklista - Inkluderande

Strategi 4 - Samverka för gemensamt ansvar

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
4.1	Etablera ett forum för kontinuerlig dialog och samverkan.	
4.2	Dialog mellan myndigheter och civilsamhällets aktörer.	
4.3	Samarbeten mellan skolor, föreningar, studieförbund och daglig verksamhet.	
4.4	Platsbaserad samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och medborgare.	
4.5	Synliggöra och informera om aktiviteter.	
4.6	Etablera ett gemensamt "Resursens hus".	
4.7	Erbjuda lokaler som ideella verksamheter och föreningar kan använda.	
4.8	Utveckla utemiljöer i samverkan.	

Checklista - Inkluderande

Fortsättning strategi 4 - Samverka för gemensamt ansvar

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
4.9	Kontinuerligt underhåll av utemiljöer.	
4.10	Se över befintlig grönska och belysning.	
4.11	Utforma fasader med medveten placering av fönster, entréer och uteplatser.	
4.12	Prioritera god fasadutformning.	

Checklista - Inkluderande

Strategi 5 - Applicera mångfalds perspektivet

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
5.1	Applicera ett inkluderande arbetssätt när miljöer i området utvecklas.	
5.2	Ta till vara på lokal kunskap.	
5.3	Riktade inbjudningar till flickor, kvinnor, barn och äldre.	
5.4	Forma riktade projekt.	
5.5	Sträva efter att möjliggöra olika hyresnivåer.	
5.6	Gestalta och utveckla befintliga gång- och cykelvägstunnlar.	
5.7	Purple Flag-certifiera stadsdelens centrum.	

Checklista - Hälsosamt

Strategi 6 - Möjliggöra för möten och kunskapsutbyte

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
6.1	Nyttja kommunens befintliga "Mötesplats Norrliden" som skyltfönster.	
6.2	Öka samverkan över generationsgränser.	
6.3	Utforska områdets utemiljöer tillsammans.	
6.4	Utveckla och utforma lärande miljöer.	
6.5	Erbjuda odlingslotter.	
6.6	Möjliggör för anordnande av temporära och återkommande evenemang.	
6.7	Skapa återkommande evenemang.	
6.8	Passa på att uppmärksamma nya eller utvecklade miljöer och byggnader.	
6.9	Erbjuda kulturella matupplevelser.	
6.10	Erbjuda attraktiva och värdeskapande former av frivilliga arbetsinsatser.	

Checklista - Hälsosamt

Strategi 7 - Uppmuntra till rörelse

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
7.1	Utforma utemiljöer universellt.	
7.2	Utveckla promenadslingor.	
7.3	Informera och skylta upp nya och befintliga stråk.	
7.4	Utveckla och rusta upp lekmiljöer.	
7.5	Skapa fler sittmöjligheter och platser för vila och återhämtning.	
7.6	Utveckla multiarenan och dess omgivning.	
7.7	Skapa förutsättningar för att ett gym ska kunna etableras.	
7.8	Möjliggör utegym, slingor och aktivitetsområden för rörelse.	

Checklista - Klimatsmart

Strategi 8 - Främja hållbara resval

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
8.1	Möjliggöra mobilitetshubbar och delningstjänster.	
8.2	Gång- och cykelvägar ska vara tydliga, trygga, funktionella och tilltalande.	
8.3	Utrymmen för att förvara och parkera cyklar, rullstolar, barnvagnar.	
8.4	Cykelparkeringar ska placeras nära entréer och andra målpunkter.	
8.5	Busshållplatser nära bostäder och större målpunkter samt hög turtäthet.	
8.6	Busshållplatser ska utformas utifrån ett trygghetsperspektiv.	
8.7	Genomföra så kallade mobility management-åtgärder (MM).	
8.8	Utforma närområdet så att det finns rörelsefrihet för barn.	

Checklista - Klimatsmart

Strategi 9 - Tänka cirkulärt

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
9.1	Prioritering och utvärdering av cirkulära alternativ.	
9.2	Planering av drift och underhåll ska lyftas tidigt i byggprocesser.	
9.3	Vid upprustning av utemiljöer och byggnader ska miljövänliga och resurseffektiva material användas.	
9.4	Uppmuntra innovativ teknik.	
9.5	Vid upprustning av befintliga byggnader ska möjligheter till energieffektivisering bejakas.	
9.6	Maximera användning av genomsläppliga material.	
9.7	Det ska finnas möjlighet att testa olika material och produkter.	
9.8	Det ska vara enkelt att återvinna och lämna avfall lokalt.	
9.9	Uppmuntra till återanvändning och återbruk.	
9.10	Möjliggöra delning av verktyg och tjänster.	

Checklista - Grönt

Strategi 10 - Utforma med grönska

Verktyg	Kommentarer och anteckningar	Bedömning
10.1	Utveckla grönskande och trygga mötesplatser	
10.2	Minimera andelen hårdgjorda ytor och använd vegetation i så stor utsträckning som möjligt.	
10.3	I utvecklingen av området ska tumregeln 3-30-300 användas.	
10.4	Parken i Norrliden ska fortsätta utvecklas som ett större sammanhängande grönområden.	
10.5	Tillför blommor, fruktträd och grönska.	
10.6	Utforma entréplatser med mycket grönska.	
10.7	Bevara ekosystemtjänster och komplettera.	
10.8	Synliggör, samlar och använd dagvatten.	

 Kalmar kommun, Box 611, 391 26 Kalmar

 010-352 00 00

 kommun@kalmar.se